

## Ρήγας Βελεστινλής - "Θούριος"

Γραμμικά στοιχεία: Ο "Θούριος" διακρίνεται για τον εθνικιστικό του χαρακτήρα που καθρεφρίζει κ' τα κοινωνικοπολιτικά αράματα αλλά κ' την επαναστατική δράση του Ρήγα. Τυπώθηκε σε χιλιάδες αντίτυπα στα τέλη του 1796 κ' κυκλοφόρησε από χέρι σε χέρι κ' από βόρα σε βόρα. Το πλήρες κείμενο αποτελείται από 126 ετίκους. Η λέξη "Θούριος" συναντάται στους "Πέρβες" του Αισχύλου κ' σημαίνει ακράτιος, ακάθεκτος. Είναι λοιπόν, ένα παραινετικό τραγούδι, τον στους πρώτους 40 ετίκους του εξαίρεται η ιδέα της ελευθερίας κ' απευθύνεται πρόκληση σε όλους τους βαλκανικούς λαούς να παλέψουν γ' αυτή.

Ο "Θούριος" δε διακρίνεται για τις λογοτεχνικές του αρετές ούτε για τις αισθητικές αξίες. Δε σκοπεύει να συγκινήσει ή να εκφράσει ψυχικές καταστάσεις του Ρήγα. Περιέχει διώματα κ' επιχειρήματα απελευθερωτικού κ' πολιτικού χαρακτήρα με στόχο να προετοιμάσει την εξέγερση κ' να προαναγγείλει μια επανάσταση. Ο έρμηνευς υποκατάστατος λόγος αποτελεί ένα τέχνασμα αποτύπωσης του τραγουδιού στη μνήμη του αφηρημένου υπόδουλου λαού, που με αυτόν τον τρόπο θα έκανε κτήμα του το πολύτιμο αυτό τραγούδι.

Πρώτη ενότητα: Το τραγούδι αρχίζει με το ξέμπωμα αφανιστικής του Ρήγα για το είδος της ζωής στο οποίο η τυραννία είχε εξωθήσει τους Έλληνες, αλλά κ' για τις πληγές που αυτοί κ' η πατρίδα μετρούν. Ο Έλληνας προσφωνούνται "παλληκάρια", μια λέξη που περικλείει το πνευματικό, ψυχικό κ' σωματικό τους μεγαλείο. Η προσφωνήση απευθύνεται σε αυτούς αλλά θα μπορούσε να λειτουργήσει χειρότερα για κάθε άνθρωπο που διατρέχεται την αφαίμαξη κ' μπορεί να φέρθει σαν παλληκάρια έχοντας μέσα του τη διάθεση να απαλλαγεί από τους τυράντους. Για όλους αυτούς ήρθε η ώρα ν' αποτινάξουν τον τουρκικό ζυγό κ' να μην εξουσιάζονται πια να ζουν κόνια στα βουνά σαν θηρία μακροχρόνια από την κοινωνία. Η επιλογή του λουταριού για να παρομοιαστεί η αθρία κ' ζωώδης διαβίωσή τους ταυτίζεται απόλυτα με την ανδρεία τους καθώς ο δυναμισμός, η αρμυτικότητα, η επιλητικότητα είναι στοιχεία που συναντάμε στον ψυχισμό αυτών των ανδρών που δε δέχονται να θέσουν τον εαυτό τους κάτω από το ζυγό του εκθρόνου. Ο ζυγός αυτός πρέπει να σηάδει με κ' σταματήσουν οι ανθρώπινοι (κ' όχι μόνο) απώλειες. Η απώλεια παιδιών, αδελφών, γονέων δεν αποτελεί πομπητικό δόγμα, αλλά δηλώνει την τραγικότερη κατάσταση που βίωναν οι εκθροισμένοι. Ο ποιητικός λόγος του Ρήγα φορτίζεται με συνεχείς ερωτήσεις, ανά 2 ετίκους, κ' αλληλλάλητα



αδυνάτα δόγματα. Η ανακτύση των έξι πρώτων στίχων βρίσκει διέξοδο στους 2 τελευταίους με την κήρυξη προς την πατρίδα να οδηγεί στην επαναστατική επιλογή που αποδίδεται με τρόπο συγκριτικό. Θα ήταν αδύνατο, ίσως, να διατηρηθεί σε όλο το ποίημα η ένταση των πρώτων στίχων γι' αυτό κ' καταφεύγει στην απαρίσκησή των δεινών της Συνέλευς προκαλώντας παράλληλα σε γενικό ξεσηκωμό. Τονίζει πως μέγιστη αξία για τους Έλληνες ρεζάρδε έχει η ελευθερία ζωής, ακόμα κ' αν είναι μικρή, παρά η πολυπλοκή μέρα σε καθημερινή εκλαβιάς.

Δεύτερη ενότητα: Ο Ρήγας αρχίζει φωτίζοντας αν μπορεί κανείς να ζήσει χωρίς ελευθερία κ' στη συνέχεια αιτιολογεί τα προηγουμένα βαρυσήμαντα λόγια, αναφέροντας πως η εκλαβιά αποτελεί ένα συνεχές μαρτύριο για τους εκλαβιζόμενους. Ακόμα κ' αν κάποιοι μπορούσαν να βιώνουν μια καλή ζωή με υψηλά αξιώματα μέσα στο τουρκικό καθεστώς υπακούοντας στις διαταχές του σουλτάνου, θα έβγαιναν στο τέλος θυμωμένοι από την απληστία του σουλτάνου και θα κινδύνευαν συνεχώς να χάσουν τη ζωή τους. Χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα που αναφέρονται. Όχι μόνο η ηγετική τάξη του έθνους αλλά κ' κάθε κληρικός ή λαικός, Έλληνας ή Τούρκος, υφίσταται τη βία του δυνάστη κ' δε φητύνει από τη μανία του. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Ρήγας δεν αποκλείει από το κήρυγμά του ούτε τους Τούρκους ούτε τους υπόλοιπους Βαλκάνιους. Όλοι χάνουν την περιουσία κ' τη ζωή τους χωρίς λόγο κ' αφορμή. Γ1

Τρίτη ενότητα: Ο ποιητικός λόγος γίνεται προτρεπτικός. Το προκλητικό ξεσηκωμό κ' αφύπνισης εντείνεται, καλώντας τους Έλληνες να ορκιστούν πρόθυμα στο Στανό πως θα σταματήσουν την τυραννία κ' στη θέση της θα τοποθετήσουν πατριώτες ευρωβούλους που θα οργανώσουν ένα κράτος δικαίου ορίζοντας νόμιμα πλέον τον πρώτο κ' μοναδικό αρχηγό της. Η παροικία του είναι απαραίτητη για μια σωστή διακυβέρνηση κ' όχι αναρχία-αυθαιρεσία, που αποτελεί ένα άλλο είδος εκλαβιάς κάγοντας τους ανθρώπους να μοιάζουν θηρία. Καλεί, λοιπόν, όλους τους Έλληνες με τα χέρια ντυμένα κ' από τα βάθη της καρδιάς τους να ορκιστούν στο Θεό. Έτσι, ο Ρήγας αναδεικνύεται σε θουδαίο δημοκράτη, βαθύς επηρεασμένος από τις ιδέες της Γαλλικής Επανάστασης έχοντας προάγει τις αξίες της θρησκείας, της πατρίδας κ' της ελευθερίας σε ύψιστες προτεραιότητες. Γ2

Τέταρτη ενότητα: Δεν απομένει παρά μόνο ο όρκος που πρέπει να δώσουν οι



πατριώτες: δε θα γίνουν ὄργανα των κατακτητῶν ἐντεννίζοντες τις ἀπόψεις τους, δε θα ξεμελατούν ἀπο υλοδρέμεις γιὰ υψηλὰ ἀμοιβὰς κ' ἀξιώματα, ὥστε νὰ υποταχτοὺν ἐκούβῃ. Μοναδικὸς σκοπὸς τους, ὁδοὶ θάνατος ο ἀφανισμοῦ των Τούρκων τυράννων, μένοντες πιστοὶ ἐν τῇ πατρίδῃ: κ' ὅστις διαταχῇ τοῦ βεραϊτικοῦ ποὺ διεκδύει τὸν πόλεμον. Σε περίπτωσιν παράβασις τοῦ ὅρκου, ἐπικαλοῦνται τὴν ἀστράπη κ' τὸν οὐρανὸν νὰ κάψουν τοὺς παραβάτες. Ἐνός ὅρκου ἱεροῦ, δυναμικοῦ, πυφινῶς, με φόντο τὰ λόγια πίστεως ἐν τῇ πατρίδῃ κ' τὴν ἀξίαν ποὺ διέπνεαν τοὺς Ἕλληνας.

Γλῶσσα-ὕφος-εὐχῆς: Ἡ γλῶσσα εἶναι ἡ φαναριώτικη δημοτική με κάποιες τουρκικὲς λέξεις τῆς ἐποχῆς κ' με ἰδιωματικούς τύπους ("ὅσες ράχες", "δε φένομεν"). Εἶναι ἀπλή, ἀφρον κ' κυριολεκτική με ἐπιλεγμένους λέξεις, χερμάτες σημασία κ' ἀξίες. Μόνον μίαν τέτοιον εἰδὸς γλῶσσαν θα ταίριαζε εἰς ἓνα βαρὺ βιβλιολογικὸν ποίημα, ὅπως αὐτὸ, ὥστε νὰ ἀποδοθεῖ ἡ πραγματικότητα κ' νὰ περάσῃ τὸ επαναστατικὸν μήνυμα.

Τὸ μέτρο εἶναι ἰαμβικόν. Ὁ εὐχῆς εἶναι δεκατριεὺς ο ἵκτονος με σταθερὴν τορὴν ἀνάμεσα ἐν τῇ 7<sup>ῃ</sup> κ' τῇ 8<sup>ῃ</sup> βύλλανθῃ. Ἐτσι, χωρίζεται με 2 πρῶτις, τὸ εἰς ἐπτασύλλαβον κ' τὸ ἄλλο ἐξαβύλλαβον, ὥστε νὰ ἀποδοθεῖ σωστὰ τὸ μέτρο. Ἡ ὁμοιοκαταληξία εἶναι γαυροῦ.

Τὸ ὕφος εἶναι φλογερὸν, ἐνθουσιώδες, πατριωτικόν, επαναστατικόν κ' μεγαλοπρεπές. Διακρίνεται, ἀκόμη, γιὰ τὴν ἀμερότητα κ' τὸν ψυχικὸν παλμόν, ἀπ' ὅπου ἀναδύεται κ' ὅλο τὸ πνευματικὸν μεγαλεῖο τοῦ ποιήματος. Ὁ Ρίμης γινώσκει ὅτι ἀπευθύνεται εἰς ἓνα κοινόν ποὺ μετὰ ποσότητος ἦταν ἀγράμματο κ' ὅτι οἱ ἰδέες μόνο προφορικὰ θα μπορούσαν νὰ διδασθῶν.

Ἐτσι, ὁ ἐμμετρος ρωμαλέος λόγος με τὴν ἀπερίτεχην ἀπλότητα κ' τοὺς δυνατοὺς τόνους διατηροῦσε τὴν ἀκεραιότητα των κηρυγμάτων κ' ἀπομνημονεύεται πιο εὐκόλῃ. Ὁ "θαύριος" διακατέχεται ἀπὸ τὴν πνύη μίαν μεγάλην κ' υψηλὴν ποιήσιν, πρεῖ ἐκ-κωφαντικὰ κ' βυζυκλονίζει τοὺς υἱοδούλους, βτερώνοντας τὸ ὄραμα μίαν ἐλεύθερον πατρίδα, ὅραμα τοῦ ὁποῦ δεν ἀρχίσει νὰ γίνῃ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα.